

Názov: UTEČENCI

Základná idea pre tento vyučovací blok sa zrodila počas odborných seminárov, ktoré sme realizovali v MPC v spolupráci s novinárom Denníka N Vladimírom Šnidlom. Semináre sa obsahovo viazali na aktivity, polopravdy a dezinformácie mnohých webov a Denník N následne vydal aj zošitovú publikáciu *Príručka pre školy: Ako sa vyznať v správach na internete – Klamstvá a konšpirácie*. Z našej strany vznikol takýto vyučovací blok:

Vyučovací blok = práca s fotografiou a obrázkom

- **Vzdelávacia oblasť:** Človek a spoločnosť
- **Vek:** 13 – 18 rokov
- **Premet:** OBN (ale aj HUV, VÝV, MDV, resp. „akýkoľvek predmet“)
  - OBN – napr. 7. roč. ZŠ – tematický celok Sociálne vzťahy v spoločnosti (rozpoznať prejavy šikanovania, extrémizmu, vandalizmu, vysvetliť príčiny rôznych konfliktov v spoločnosti); 8. roč. ZŠ – tematický celok Ľudské práva a slobody (rozpoznať v konkrétnych situáciách prejavy diskriminácie); SŠ – tematický celok Človek a spoločnosť (uviesť dôsledky predsudkov a nerešpektovania kultúrnych odlišností príslušníkov rôznych sociálnych skupín)
- **Téma:** Utečenci
- **Cieľ:** Posúdiť objektívnosť a konšpiratívnosť vybraných médií; obhájiť svoj názor, vedieť argumentovať, diskutovať, verejne vystupovať, angažovať sa.
  - ŠC1:** na základe hodnotových kritérií prejaviť sociálnu inteligenciu a tvorivosť pri riešení zobrazeného príbehu;
  - ŠC2:** interpretovať fotografiu, karikatúru, vyjadriť svoj názor na zobrazenú udalosť;
  - ŠC3:** interpretovať umelecké dielo, sformulovať jeho posolstvo a vyjadriť svoj postoj k obsahu diela.
- **Pomôcky:**
  - karikatúry populárnych spevákov a texty ich piesní (protestsongov);
  - súbor obrázkov a karikatúr s tematikou *utečenci*;
  - výtvarné diela umelcov s tematikou *utečenci* (najmä Street art).
- **Postup:**

Úlohy pre žiakov:

  1. Zostavte časovú následnosť obrázkov a doplňte k nim príbeh.
  2. Vyberte najvýstižnejšie karikatúry, ktoré najlepšie vystihujú stanovisko väčšiny skupiny.
  3. Slovné interpretujte výtvarné dielo *Mávajúci utečenci*.
  4. Vymyslite vhodný text, ktorý bude vyjadrovať stanovisko väčšiny členov skupiny k problému utečencov, a vpište ho do bubliny na obrázku (alebo komiksového pásu).
- **Metódy:**

Zážitkové metódy – viacrozmerne aktivity (hranie rolí, modelovanie situácií s využitím audiovizuálnych médií, dramatizácia, simulačné hry, prípadové štúdie, bádateľské aktivity).
- **Forma:**

Skupinová

MOTIVÁCIA (resp. evokácia pri metóde E-U-R):

- Vyberte si obrázok, ktorý bude predstavovať vašu skupinu (5 skupín).

(Bob Dylan¹)

(Yoko Ono a John Lennon²)

(Led Zeppelin³)

(Miguel⁴)

- O čom spieva Bob Dylan v piesni *Blowin' in the Wind*?
- O čom spieva John Lennon v piesni *Give Peace a Chance*?
- O čom spieva John Lennon v piesni *Imagine*?
- O čom spievajú Led Zeppelin v piesni *Immigrant Song*?
- O čom spieva Miguel v piesni *NOW*?
- Interpretujte verš, ktorý podľa vás najlepšie vystihuje postoj mnohých dnešných ľudí k ľudským právam.
- Objasnite súvis zvoleného obrázka a piesne.

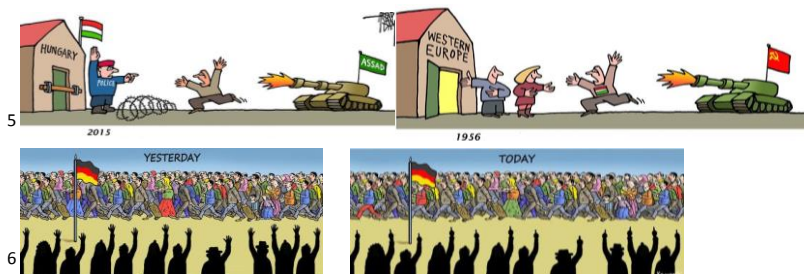
Aktivita navyše:

1. skupina: vytvorte obrazovú alebo pojmovú mapu, ktorá interpretuje pieseň Boba Dylana **Blowin' in the Wind**, 1962, <https://www.youtube.com/watch?v=G58XWF6B3AA>;
2. skupina: vytvorte obrazovú alebo pojmovú mapu, ktorá interpretuje pieseň Johna Lennona **Give Peace a Chance**, 1969, <https://www.youtube.com/watch?v=0yU0JuE1jTk>;
3. skupina: vytvorte obrazovú alebo pojmovú mapu, ktorá interpretuje pieseň Johna Lennona **Imagine**, 1971, <https://www.youtube.com/watch?v=DVg2EJvvlF8>;
4. skupina: vytvorte obrazovú alebo pojmovú mapu, ktorá interpretuje pieseň Led Zeppelin **Immigrant Song**, 1970, <https://www.youtube.com/watch?v=RINhD0oS5pk>;
5. skupina: vytvorte obrazovú alebo pojmovú mapu, ktorá interpretuje pieseň Miguela **NOW**, 2017, <https://www.youtube.com/watch?v=6eFL1zzGK8o>; (<https://www.youtube.com/watch?v=frKPuuCiWRw>, verzia aj s karaoke textom).

EXPOZÍCIA a FIXÁCIA (resp. uvedenie si významu pri metóde E-U-R):

Úloha 1

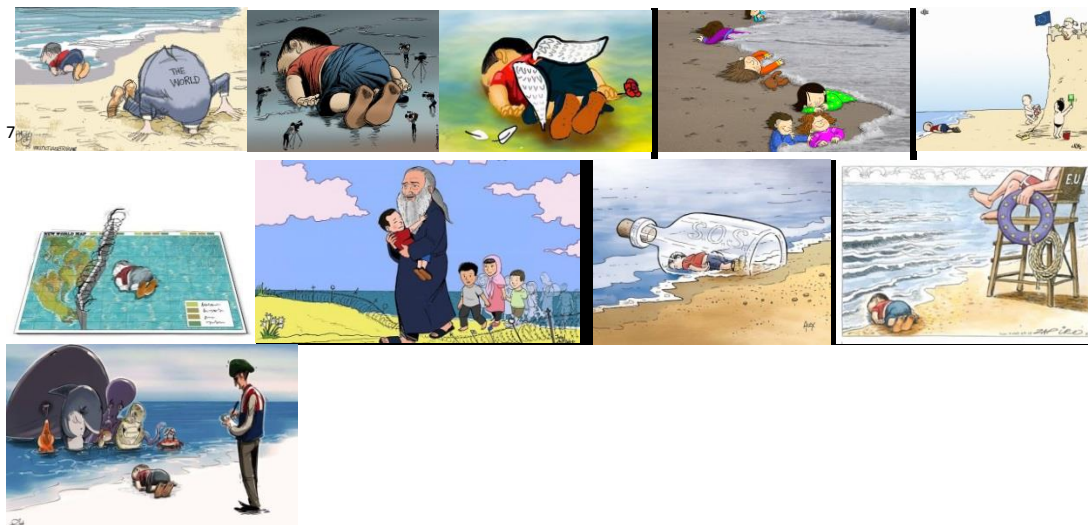
Zostavte časovú následnosť obrázkov a doplňte k nim príbeh.

Úloha 2

Vyberte najvýstižnejšie karikatúry, ktoré vystihujú stanovisko väčšiny skupiny.

Ako ilustráciu som vybral mediálne mimoriadne silnú a kontroverznú tému zo septembra 2015 o rodine, ktorá utekala pred vojnou v Sýrii a chcela sa dostať cez Stredozemné more do Európy. Telo malého Aylana Kurdiho bolo vyplavené na pobreží Turecka:

Z obrázkov, karikatúr žiaci vyrobia skladačku – knižku (návod: <https://www.youtube.com/watch?v=WzS3jPO7BA>) a k obrázkom doplnia text.

Verzia iba s obrázkami

Verzia kombinácie obrázkov a textov

Otázky na spätnú väzbu k úlohe 2:

- Dokázali ste opísať postavy na obrázkoch (ako vyzerajú, čo robia, kto sú...)?
- Bolo jednoduché vytvoriť k zobrazeným dejom príbeh?
- Aká by mohla byť hlavná myšlienka, posolstvo obrázkov?
- Súvisia zobrazené témy s niektorým dnešným sociálnym problémom?

Úloha 3

Slovne interpretujte výtvarné dielo *Mávajúci utečenci* (Banksy).

(Banksy – *Mávajúci utečenci*⁸) (Théodore Géricault – *Plť Medúzy*⁹) (Cypríán Majerník – *Utečenci*¹⁰) Banksy – *Syn migranta zo Sýrie*⁸)
Možné je porovnávať Banksyho *Mávajúci utečenci* s *Plťou Medúzy* Théodora Géricaulta, *Utečencami* Cypríána Majerníka a najmä s inými príkladmi povestného angažovania sa streetartu – napr. Banksyho obrazy: *Syn migranta zo Sýrie* (Steve Jobs) v utečeneckom tábore Calais či maľbu na múru v pásme Gazy, *Väzeň z Guantánama* v Disneylande a pod.

Interpretácia obrazov – ako percepcia vizuálneho diela (žáner Street art, Graffiti):

- Čo je spoločným obsahom všetkých nástenných malieb?
- Čo znázorňujú jednotlivé maľby?
- Aké detaily vidíte na maľbách?
- Prečo si autori vybrali túto tému?
- Je v dielach vyjadrený pocit, emócia?
- Ako na vás maľby pôsobia?
- Aký názov by ste dali dielu vy?
- Je v obrazoch spracovaná nejaká nadčasová realita?

Úloha 4

Vymyslíte vhodný text, ktorý bude vyjadrovať stanovisko väčšiny členov skupiny k problému utečencov, a vpíšete ho do bublín na obrázku (komiksového pásu¹³ a pod.). Napr. vybielte texty karikatúr z protikladných aj tzv. alternatívnych, zavádzajúcich a konšpiračných médií. Ako ilustráciu som vybral karikatúru Mira Havlíčka v *Konzervatívnom denníku Hlavné správy*¹¹ a opačne orientovanú karikatúru Miloša Gašpareca v denníku *Pravda*¹².

DIAGNOSTIKA (resp. reflexia pri metóde E-U-R):

Esej

- Spoločne so žiakmi zvolíť tému eseje;
  - Pojmová alebo obrazová mapa (spísať argumenty, okruhy pre esej).
  - **Témy eseje:** (napr. titulky novín, ktoré umožňujú protikladnú interpretáciu, témy prevzaté z celoslovenských či medzinárodných kôl Olympiády ľudských práv a pod.)
    - Utečenci – pokrytectvo ako princíp
    - Klopanie na dvere Európy
    - Migranti a realita
    - *Freedom of thought, conscience and religion in the context of democratic citizenship* (Sloboda myslenia, svedomia a náboženstva v kontexte demokratického občianstva)
  - **Spätná väzba:** interpretácia esejí podľa kritérií.
- Alebo zreflektujte oveľa jednoduchšie a časovo úspornejšie ☺

Poznámky pre učiteľa:

Nie je možné na takomto malom priestore poskytnúť všetky potrebné informácie, ktoré učiteľ potrebuje. Napr. súčasťou tejto inšpirácie nie sú texty piesní, ich preklady, súbory obrázkov, karikatúr a komentáre učiteľa, čiže obsahová príprava učiteľa.

Ďalšie zdroje: (linky na online materiály, zdroje na stiahnutie...)

Zdroje obrázkov – internet:

¹ Bob Dylan: <https://thecomixnews.com/edtoons/2016/1019/dylan/02.php>

² John Lennon&Yoko Ono (r. 1969, počas vojny vo Vietname, konali 2-týždenné *Bed-in* pre mier v Amsterdame a v Montreale ako spôsob nenásilného protestu proti vojne): <https://sk.pinterest.com/pin/104779128802773683>

³ Led Zeppelin: <https://comicvine.gamespot.com/images/1300-1672374>

⁴ Miguel Jontel Pimentel: <https://sk.pinterest.com/pin/511721576405578083/>

⁵ Arend van Dam, Hungary: <https://www.cagle.com/arend-van-dam/2015/09/hungary>

⁶ Marián Kamenský, *Refugees welcome in Germany*: https://www.cartoonmovement.com/cartoon_if/24096

⁷ Karikatúry s tematikou *Aylan Kurdi*: <https://www.bring4th.org/forums/archive/index.php?thread-13057.html>; https://ceskoaktualne.cz/2015/09/uprchlici-zpravy/galerie-umelci-z-celeho-sveta-reaguj-na-tragickou-smrt-syrskeho-chlapce-aylana-kurdiho/attachment/syrian-boy-drowned-mediterranean-tragedy-artists-respond-aylan-kurdi-17_700/; <https://www.euronews.com/2015/09/03/artist-pays-tribute-to-priest-who-helped-needy-refugees>; <http://www.clique.tv/en/aylan-kurdi-3-ans-mort-sous-nos-yeux/>.

⁸ Diela streetartu od Banksyho v utečeneckom tábore „Džungľa“ v Calais; *Mávajúci utečenci*: https://dch81km8r5tow.cloudfront.net/wp-content/uploads/2015/12/rft_2-3.jpg; *Utečenec Steve Jobs*: <https://www.independent.co.uk/arts-entertainment/art/news/banksy-in-calais-jungle-steve-jobs-graffiti-reminds-people-apple-founder-was-son-of-syrian-migrants-a6769741.html>

⁹ Géricault *Plť Medúzy*: <https://sites.google.com/site/hephaisztosh/portfolio>

¹⁰ Majerník *Utečenci*: https://www.webumenia.sk/dielo/SVK:SNG.K_107

¹¹ Karikatúra Mira Havlíčka v *Konzervatívnom denníku Hlavné správy*, 26. 5. 2016.

¹² Karikatúra Miloša Gašpareca v denníku *Pravda*; 4. 5. 2016.

Autor: Mgr. Štefan Folkman, učiteľ pre kontinuálne vzdelávanie, Metodicko-pedagogické centrum, regionálne pracovisko Žilina

Za obsah a pôvodnosť rukopisu zodpovedá autor. Text neprešiel jazykovou úpravou.